

Keskusrikospoliisin lausunto hallintovaliokunnalle; hallituksen esitys laiksi Euroopan unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 23/2021 vp.)

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt Keskusrikospoliisilta asiantuntijalausuntoa ja asiantuntijaa kuultavaksi valiokunnan 5.5.2021 pidettävään istuntoon.

Lausunto annetaan hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi Euroopan unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta ja siihen liittyviksi laeiksi. Laki täydentää ja täsmentää Euroopan unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta ((EU) 2018/1672). Uutta lakia sovelletaan asetuksen kanssa rinnakkain.

Keskusrikospoliisi on toimittanut valtiovarainministeriölle lausunnon 14.1.2021 hallituksen esityksen luonnoksesta (ID-2120126, POL-2020-83280). Lausunto on huomioitu nyt lausuttavana olevassa hallituksen esityksessä 23/2021 vp.

Yleiset huomiot

Keskusrikospoliisi pitää esitettyjä käteisvarojen valvonnan tehostamista ja käteisen rahan käsitteen laajentamista perusteltuina. Rahanpesun selvittelykeskuksen käsityksen mukaan käteinen on edelleen merkittävässä roolissa rikoshyödyn liikuttelussa ja rahapesussa sen tarjoaman anonymiteetin sekä heikon jäljitettävyyden vuoksi. Käteinen on nostettu myös vuoden 2021 kansallisessa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarviossa merkittäväksi rahanpesun välineeksi. Havaintoja vahvistaa myös se, että vuoden 2019 rahanpesuilmoitustilastojen valossa yli 6700 ilmoituksessa ilmoitusvelvolliset indikoivat viitteitä poikkeuksellisen käteisen rahan käytöstä. Lisäksi käteisen rahan käsitteen laajentaminen siirtokelpoisiin haltijamaksuvälineisiin, erittäin likvideinä arvon säilyttäjinä käytettäviin hyödykkeisiin (esim. kulta) sekä ennalta maksettuihin kortteihin (prepaid kortit) katsotaan tärkeäksi sekä tarpeelliseksi uudistukseksi. Käsitteen laajentamista puoltaa myös se seikka, että rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevaan lakiehdotukseen (HE 228/2016 vp) ja terroristisessa tarkoituksessa hankittujen varojen jäädyttämistä koskevaan lakiin (325/2013) sisältyvät asetusehdotuksen tavoin laajempi varojen käsite.

Keskusrikospoliisi pitää tärkeänä myös sitä, että sääntelyn piiriin tulevat käteiskuljettajien lisäksi erillään kulkevat käteisvarat sekä eri liikennemuodot (posti-, kuriiri- ja rahtikuljetus). Lisäksi lainmuutoksella korjataan nykyisen

lain puutteellisia toimivaltuuksia toimittaa valvonnan yhteydessä saatuja tietoja poliisille. Rahanpesun selvittelykeskus vastaanottaa jo nykyään käteisen rahan valvontailmoituksia Tullilta, mutta jatkossa sitä koskevat tekniset menetelmät ja määrääjat on täsmennetty asetuksella.

Erityiset huomiot

7§ Käteisvarojen väliaikainen haltuunotto 8 § Menettely haltuunotosta päätettäessä

Viitaten edelliseen 14.1.2021 annettuun lausuntoon ovat lakiesityksen 8 §:ään tehdyt muutokset perusteltuja. Keskusrikospoliisi nostaa kuitenkin esille vielä huomion siitä, että "edustaja" -termiä ei ole määritelty asetuksessa tai lakiesityksessä. Nykyisessä muodossaan "edustajan" määrittely jättää merkittävän tulkinnanvaran, jolloin ei voida yksiselitteisesti määritellä sitä, mitä henkilöitä ja mitä tilanteita "edustaja" kattaa.

Lisäksi, vaikka 8 §:n 3 mom. osalta on tehty tarvittavat muutokset lakiesityksen sanamuotojen muuttamiseksi asetuksen kanssa yhdenmukaiseksi, on 8 §:n perusteluihin jäänyt asetukseen verrattuna terminologinen eroavaisuus. Lakiesityksen perusteluissa viitataan mukana olevien käteisvarojen osalta "*Sille, jolta otetaan väliaikaisesti haltuun käteisvaroja*" mutta asetuksessa määritelmä on tarkempi "*Käteisvarojen kuljettajien*". Selkeyden vuoksi yhtenäisen sanamuodon käyttäminen voisi olla perusteltua. Keskusrikospoliisi katsoo, että erillään kulkevien varojen osalta "*joko käteisvarojen lähettäjää tai vastaanottajaa tai niiden edustajaa*" käytetyt termit ovat yhdenmukaisia asetuksen sanamuotojen kanssa.

9 § Käteisvarojen palauttaminen

Keskusrikospoliisi kiinnittää huomiota siihen, että lakiesityksessä käteisvarojen palauttamisen osalta käytetään termejä "*asianosainen*" ja "*asianomainen henkilö*". Lakiesityksessä ei kuitenkaan määritellä asianosaisia tai asianomaisia henkilöitä ja tulkinnanvaraiseksi jää se, voidaanko varat palauttaa suoraan varojen omistajalle tai haltijalle tai näiden edustajalle. Asianosaisen ja asianomaisen henkilön käsitettä olisi siten hyvä täsmentää eli ketä henkilöitä se kattaa.

Lakiesityksessä olisi myös hyvä huomioida mahdolliset omaisuuden palauttamisesta aiheutuvat kustannukset, sillä muutoin kustannusvastuu jää vähintään tulkinnanvaraiseksi. Omaisuuden palauttamisesta aiheutuvia kustannuksia voivat olla esimerkiksi vakuutetut lähetykset.

Viitaten edelliseen 14.1.2021 annettuun lausuntoon, Keskusrikospoliisi pitää tarkennuksia käteisvarojen tallettamisesta aluehallintovirastoon hyvänä. Keskusrikospoliisi nostaa esille sen, että tallettaminen ei kata kaikkia niitä tilanteita, joissa käteisvaroja on väliaikaisesti haltuunotettu (esimerkiksi erittäin likvideinä arvon säilyttäjinä käytettävät hyödykkeet).

11 § Tietojen luovuttaminen rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi

Keskusrikospoliisi pitää tärkeänä, että tietojen luovuttamisesta poliisille säädetään nyt aikaisempaa paremmin. Keskusrikospoliisi katsoo, että tarkennus tietojen luovuttamisesta *"rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi"* on tärkeä, jotta tietoja voidaan käyttää esitutkinassa eli rikosten selvittämiseksi.

12 § Käteisvarojen ilmoittamisrikkomus

13 § Virhemaksu

Keskusrikospoliisi kiinnittää huomiota siihen, että mukana ja erillään kulkevien käteisvarojen ilmoitusvelvollisuuksien laiminlyönnistä johtuvat seuraamukset poikkeavat toisistaan. Lisäksi ilmoittamisrikkomuksen ja virhemaksun väliseen oikeasuhtaisuuteen kiinnitetään huomiota. Keskusrikospoliisin käsityksen mukaan tähän mennessä ilmoittamatta jättämisestä annetut sanktiot ovat olleet lievempiä ja ilmeisesti euromäärältään vähäisempiä sakkorangaistuksia. Tässä valossa vaikuttaisikin siltä, että virhemaksu saattaa olla pykälään tehtyjen tarkennuksienkin jälkeen huomattavasti ankarampi seuraamus kuin ilmoittamisrikkomus, mikäli sitä sovelletaan koko asteikkonsa osalta. Keskusrikospoliisi katsoo, että seuraamuksien erolla voi olla vaikutusta myös siihen, miten mahdollisia rikollisia käteisvaroja pyritään kuljettamaan valtioiden välillä.

Lopuksi

Keskusrikospoliisi pitää lakiesitystä kokonaisuutena katsottuna kannatettavana, tarpeellisenä ja perusteltuna.

Keskusrikospoliisin päällikkö
Poliisineuvos

Robin Lardot

Tietoanalyytikko

Ida-Ellen Kaski

Jakelu

Tiedoksi

